

Rauhala Oulun Myllytullissa

Oulun Rauhala, osoite Mannenkatu 1, kuuluu niihin kiinteistöihin, jotka pienen ikänsä ovat pysyneet tavallisen kaupunkilaisen näkökulmasta katsottuna enemmän tai vähemmän suljettuina. Ensin Aströmit, sitten Kauppaklubi, sitten — no niin, poikkeus tavallaan! — Oulun kansalaisopisto ja Merikosken Työkeskus, sitten ja nyt Ylioppilaskunta.

Meikäläisen muistin ajan Rauhala on ollut paikallaan, Aströmin puisto on ollut Aströmin puisto tai puisto ainakin, ja Tyttölyseo on ollut puiston toisella laidalla. Myllytulli, jonka eteläraja kulkee Mannenkadun vartta, on sekini ollut Myllytulli ammoisista ajoista alkaen, ainakin Oulun historiaa ajatellen.

Rauhalan Aströmejä pidettiin niihin aikoihin, jolloin minä kouluani kävin, "ruottalaisina", mitä ei tarvitse lainkaan ihmetellä. Vähemmästäkin siihen ai-

kaan leimattiin rottarinkulaksi. Vasta aikamiehenä opin tietämään, että ne nämä Aströmit oikeastaan olivat varsin valvetunut välipolvi siinä kehitysprosessissa, jonka tuloksena syntyi Oulun suomen kieltä haastava virka- ja kauppasivistyneistö. Näin oli "rööttereitten" ajoista alkaen. "Rööttereillä" tarkoitettiin toisaalta Aströmin perustajaveljeksiä Karl Robertia ja Hemmingiä, toisaalta heidän tehdastaan. Manne Aström, kauppaneuvos, oikealta nimeltään Hemming Emanuel Karl Robertinpoika, oli lapsuudestani alkaen Rauhalan isäntänä. Tuttu hahmo Oulun kaduilla. Hemming eli Manne oli käynyt ensin kolme vuotta suomalaista ja sitten vuoden ruotsalaista lyseota. Suomalainen lyseo toimi hänen kouluaan aloitellessaan Svendelinin kartanossa eli siinä, missä nyt OY:n arkkitehtiosasto, mutta siirtyi syksystä 1890

Pokkitörmälle, nykyisen Lyseon taloon. Liekö sitten Mannella tullut ikävä takaisin rantaan, mutta sinne hän joka tapauksessa palasi syksyksi 1891, nyt siis ruotsalaisen lyseon kirjoille. Vuoden kuluttua hän näyttää jättäneen tämänkin koulun ja siirtyneen Oulun kauppakouluun, minkä jälkeen hän oli ollut lukuvuoden "tevöllisuus-koulun" kirjoissa, kemian osastolla, mainitaan aikakirjoissa. Aikaa myöten hänestä sitten paisui paitsi "röötterien" johtaja myös monella muulla tavalla näkyvä hahmo Oulun niin kauppa- kuin muussakin elämässä, samalla monipuolinen hengenviljelyn tukimies.

Sepä Manne Aströmistä.

Ovat kertoneet, että Rauhalan tallissa oli sellainen polle, että se tunsu Oulun kulkuväylät siinä kuin kaksijalkaisetkin oululaiset. Mannen lapset, joista hy-

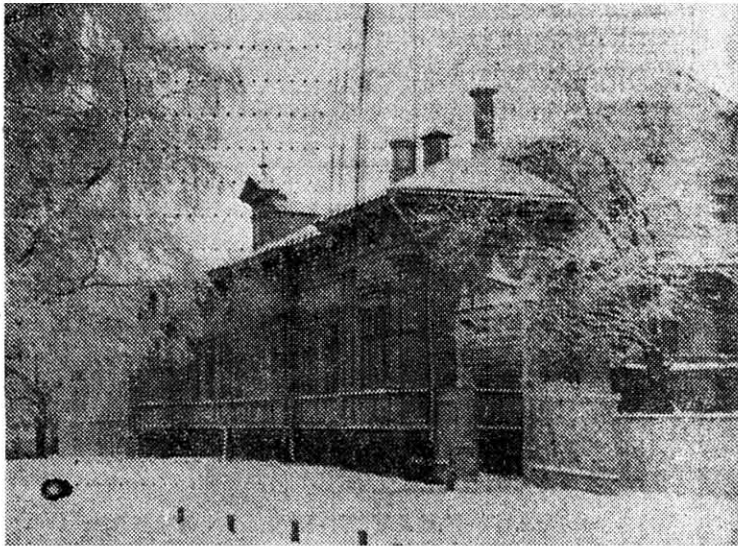
(Jatk. siv. 3)

että oksat pois. Merikoskikerho löysi nimittäin monen harhailun jälkeen Rauhalasta tukikohdan. Siihen saakka oli pitänyt kiertää kapakasta kapakkaan niin kuin se entinen poika. Ja usein oli käynyt niin, että yksi jäsen oli jäänyt yhteen, toinen toiseen "paariin". Rauhalan isännät vihdoin lupasivat, että aina sitä johonkin soppeen mahtuu, jos ei Valkoiseen saliin, niin Myllynurkkaan, jos ei sinne, niin Ainolaan, ja jos ei sinnekään, niin yläkertaan. Se oli niitä Pesosen Urpon aikoja, mutta Terelle taitaisi kuulua kiitos siitä, että mahuttiin. Aina ei ollut huolta mahtumisesta. Uolevi Kianto piti kerran Merikoskikerhon kokouksen yhteen pekkaan ja esitti siitä pöytäkirjan puutteessa pöytäkirjaan — laskun, onneksi maksetun.

Kun sitten Kauppaklubi muutti, seurasi Kansalaisopiston kausi, pastori pastori mikäähännyt-olikaan, ja sitten seurasi Veli Kostama. Muistan, kuinka omituiselta tuntui tuossa vaiheessa pitää oppituntia entisessä Myllynurkassa, jonka viihtyisät näkätuolit olivat vaihtuneet puiseviksi ikäkuiluiksi pulpeteiksi.

Rauhala, jonka Yhdyspankki suurena juhluvuonnaan lahjoitti nuorelle Oulun Yliopiston Ylioppilaskunnalle, on läpikäynyt seiniensä sisällä moninaiset muutokset, mutta ulkokuori on pysynyt entisenlaisena. Oikein sydäntä lämmitti aikanaan kuulla, että Olli Pöyry modernisteja uhmaten otti ohjelmaansa Rauhalan säilyttämisen, niinkuin tietenkin myös hänen virkatoverinsa Esko Järventaus, jolle erikoisesti kuuluvat nämä enemmän tai vähemmän vanhat tyylirakennukset. Näin Järventaus: "Tämän päivän 'Rauhala' on pääpiirteissään hyvin säilynyt oululaisten patriisipalatsien edustaja, tosin melko myöhäinen. Tämä yksin jo riittäisi Skandinavian maissa rakennuksen rauhoittamisen motiiviksi" — "Käsitakseni mukaan 'Rauhala' edustaa vuosisadan vaihteen puurakenteiden parhaita saavutuksia Oulun kaupungin rakennushistoriassa."

Myös Oulun ns. inventointitöimikunta oli merkinnyt Rauhalan säilytettävien listalle. Toivotaan parasta. Ja onnea nykyisille isännille!

vin muistan hänen ainoan poikansa Kallen, kävivät "mellanskoolaa", kuten oli tapana sanoa, ruotsalaista koulua, joka sijaitsi "Matilan taloa" vastapäätä nurkitusten Nummi- ja Kirkkokadun kulmauksessa. Tämä mainittu polle vei Rauhalan nuoret kouluun joka arkiamu, missä ei ole mitään ihmeteltävää, vaikka matkaa nyt ei ollutkaan kuin toistakymmentä ristiä. Kuorman jäätyä koulun pihalle ravasi Aströmin hevonen omin nokkinsa, vai miten tuon nyt sanoisi, takaisin ohjaloittain, läpi keskustan ja ohjaloittain ja Franzénin. Oulun pääliikenneväylällä ei ollut siihen aikaan tungosta eikä varmaan aina poliisiakaan näyttämässä "tyhjälle" hevoselle tietä. Kuka muistaa? Aivan mahdollisena en pitäisi, että tarina liittyisi jo Mannen nuoriin sisaruspuoliin, joita jo ennen hänen muuttoonsa Rauhalaan oli iso joukko koulutulla Rauhala—Kirkkokatu.

Oulun arkkitehtiylöoppilait keräsivät Rauhalan siirryttyä OYY:lle Jouko Hatvan johdolla talteen kaikki tiedot, mitä siinä

vaiheessa Rauhalasta oli saatavissa. Tietojen samoin kuin vanhojen valokuvien mukaan Rauhalan paikalla vuosisadan lopulla sijaitsi kahdessa osassa rakennettu asuinrakennus, jonka omisti kauppias Mats Ringvall, tunnettu oululaista nyt ties minne hävinnyttä kauppiassukua. Tämä Ringvall oli Karl Robert Aströmin ensimmäisen vaimon ja edellä kuvatun Manne Aströmin äidin isä, minkä perusteella sitten hyvin on ymmärrettävissä, että Ringvallin tontin taloineen, makasiineineen ja "rekkooleineen" vuonna 1899 ostivat Aströmit, Bröder Aström Aktiebolag (suomenkielistä toimintameä en vielä tuonaikaisesta yhtiön historiasta löydä). Vanhat rakennukset purettiin ja tilalle rakennettiin nykyinen Rauhalan huvila, johon asettui asumaan muutamia vuosia aikaisemmin leskeksi jäänyt rouva Clementine Aström, 11 lasta synnyttänyt ja siihen mennessä jo 8 kuoleman kautta menettänyt Karl Robert A:n toinen vaimo. Talossa oli kuitenkin enemmän kuin kolme lasta, sillä Karl Robertin ensimmäisestä avioliitosta oli jäänyt eloon kahdeksasta lapsesta viisi.

Rauhalan oletetaan valmistuneen 1900. Rouva Clementine asui siinä vuoteen 1912, jonka jälkeen isännäksi tuli välillä jo toisaalla oman kodin pystyttänyt poikapuoli Hemming eli Manne. Siihen aikaan oli jo Aströmin puisto Aströmin puisto, jos ei viralliselta nimeltään, niin ainakin sen perusteella, että sen jo 1880-luvulla oli puistoksi kunnostanut kuuluisa Ainolan Aström, Hemming hänkin ja kauppaneuvos, tämän Mannen setä. Aikaisemminhan puiston paikalla oli sijainnut "prunnihaka". Mutta se on jo toinen luku.

Manne Aström kuoli 1936. Vuonna 1938 Rauhalan talon ja tontin vuokrasi Oulun Kauppaklubi, joka sitä ennen oli pitänyt kortteeria kirkon kulmilla "Franzénin talossa". Vuokraisännäksi mainitaan Veljekset Aström Oy, joten on ilmeistä, että Rauhala alusta tähän saakka kuului yhtiölle.

Rauhalan kauppaklubi ehti jo tulla tutuksi. Lehtimiehellä oli sinne asiaa melko usein, ja monenlaiset yhteisöt suosivat tätä perinteistä rikkaa kaupparta. Siellä on vihitty "tyypijä" ja juhlittu Oulu-yhtiön satamia, annettu haastatteluja ja otettu haastatteluja, syöty kokoon Oulun yliopistoa ennen Oulun yliopistoa, tarjottu Iki-Kiannelle ja Veikko Antero Koskenniemelle jos vähän pienemmillekin mestareille, kuten Sorvarin Viljelle ja Erhon Kallelle. Isomäinen Linnakin oli vielä tavallinen Väinö Linna siihen aikaan, kun suvaitsi aterioita kanssamme Rauhalan suuressa salissa kera kuulun Pälän Sakarin. Olisi kai heitä ja musiikkiväki vielä erikseen, niinpä niin, siellä muistan suurusta Madetojankin seurassa haukanneeni siihen aikaan, kun mestari viimeisen kerran kävi Oulussa sekä katsomassa että johtamassa. Tietenkin Rauhalan klubin tarjoukset ovat luku sinänsä, varsinkin jos niitä maksamassa oli joku kauppias tai muu äveriäämpi instanssi, mutta kylä siellä henkeäkin viljeltiin,